

РЕШЕНИЕ

№ 13

гр. София, 03.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 41 СЪСТАВ, в публично заседание на трети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: МАРИЯ ЕМ. МАЛОСЕЛСКА

при участието на секретаря ДИАНА К. ДИМИТРОВА
като разгледа докладваното от МАРИЯ ЕМ. МАЛОСЕЛСКА Гражданско дело № 20211110158325 по описа за 2021 година

и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 124, ал. 1, вр. чл. 235 ГПК.

Предявени са обективно кумулативно съединени осъдителни иски от „фирма“ ЕООД /с предишни наименования и правноорганизационна форма „фирма“ ООД/, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление – гр. С., против А. Н. Ш., ЕГН *****, с адрес: гр. С. и съдебен адрес гр.С., за осъждане на ответника да заплати сумата от 2663,24 лв. – незаплатена главница по лизингови вноски за периода 01.11.2018 г. – 24.01.2019 г. по договор за финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността № ***/03.04.2018 г., сумата 1850,15 лв. – незаплатена възнаградителна лихва за периода 01.11.2018 г. – 24.01.2019 г., сумата 30,16 лв. – неустойки за забавени плащания на лизингови вноски за периода 01.11.2018 г. – 24.01.2019 г., сумата 3658,32 лв. - неустойка за прекратяване на договора по вина на лизингополучателя на основание чл. 15.5. от общите условия към договора (ОУ) и сумата 359,01 лв. разходи за заплатени за автомобила данъчни задължения.

Ищецът извежда субективно предявените съдебни права при твърдения, че на 03.04.2018 г. между страните е бил сключен договор за финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността № ***, като ищецът е имал качеството на лизингополучател, а ответникът – на лизингодател. В изпълнение на задълженията си по договора лизингодателят придобил собствеността върху посочения от лизингополучателя лек автомобил марка “Land Rover”, модел “Land Rover Range Rover”, идентификационен номер на рама ***, рег. № ***, от продавача А. Н. Ш. (обратен лизинг) и предоставил ползването му на лизингополучателя, за което е бил съставен приемо-предавателен протокол от 03.04.2018 г. Лизингополучателят е поел задължения за заплащане на месечни вноски за ползването на автомобила, както и да

използва вещта по предназначение с грижата на добър стопанин. Договорен е бил за срок от 24 месеца или до 01.04.2020 г., съгласно приложения Погасителен план – неразделна част от договора за финансов лизинг. Договорен е бил лихвен процент в размер на 39,60 % годишно. Лизинговата стойност страните уговорили да бъде заплащана от ответника на месечни анюитетни вноски в размер на по 1219, 44 лв. Твърди, че лизингополучателят преустановил плащанията след 17.10.2018 г. Към 17.12.2018 г. незаплатени останали вноски № 7 с падеж 01.11.2018 г., вноски № 8 с падеж 01.12.2018 г., поради което ищецът твърди да е отправил изявление за разваляне на сключения контракт, връчено на представител на ответника, което лице е предало автомобила на ищеца. На 24.01.2019 г. лизинговият актив бил иззет, за което свидетелствал съставеният приемо-предавателен протокол. Уточнява, че при изписването на годината в последния била допусната фактическа грешка и изземането се състояло на 24.01.2019 г. Във връзка с неизпълнението по договора от страна на лизингополучателя, от същия се претендира заплащането на месечни вноски с падеж от 01.11.2018 г., от 01.12.2018 г. и от 01.01.2019 г., както и част от вноската за периода от 02.01.2019 г. до 24.01.2019 г. в общ размер от 4 513,39 лв., като главницата е в размер на 2 663,24 лв., а възнаградителната лихва е в размер на 1 850,15 лв. Претендира и неустойка за забава в размер на 30,16 лв. към 24.01.2019 г., формирана като сбор за вноската с падеж 01.11.2018 г. – 15,42 лв., за вноски с падеж 01.12.2018 г. – 10,24 лв. и за вноски с падеж 01.01.2019 г. – 4,50 лв. Допълва, че ответникът е останал задължен и за неустойка за прекратяване на договора по вина на лизингополучателя в размер на 3 658,32 лв., дължима еднократно, формирана като сбор от три месечни вноски, всяка от които в размер на 1219,44 лв. Ищецът твърди, че се дължи сума за направени разходи за заплащане на данъци за 2018 г. на осн. чл. 61 ЗМДТ в размер на 359,01 лв. Общо претендираната сума е в размер на 8560,88 лв., ведно със законната лихва от 12.10.2021 г. до окончателното изплащане на сумата. Претендира разноски за производството.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът е депозирал отговор, с който оспорва предявените искове. Въвеждат се твърдения за нередовност на исковата молба. Въвеждат се възражения за нищожност на договора за финансов лизинг, като се твърди противоречие с императивни правни норми, липса на кауза, евентуално неоснователност на исковете поради пълно удовлетворяване на кредитора, нищожност на отделни уговорки от договора и ненадлежно разваляне на договора. Твърди се, че е налице противоречие с чл. 152 ЗЗД, тъй като собствеността върху лизинговия автомобил е била прехвърлена на „фирма“ ЕООД като обезпечение на задълженията на ответника, в качеството му на лизингополучател по договора за лизинг. Въвежда се твърдение, че е налице противоречие и с разпоредбата на чл. 209 ЗЗД, тъй като договорът за лизинг е бил сключен във връзка с договор за продажба от 03.04.2018 г. като била предвидена уговорка за обратно изкупуване от страна на лизингополучателя-продавач на същия актив по договора за продажба. Сочи се, че е налице липса на основание на договора за лизинг, тъй като договорът за продажба от 03.04.2018 г. е бил нищожен, съответно лизингополучателят никога не е прехвърлял на ищцовото дружество собствеността върху автомобила си. В условията на евентуалност, в случай че договорът за лизинг се приеме за действителен, се твърди че ищецът е удовлетворен

предвид придобиването на автомобила и възвръщането на фактическата власт върху същия. Въвежда се твърдение за неоснователност на иска за неустойка за прекратяване на договора, тъй като изявление за разваляне на договора за лизинг никога не е било довеждано до знанието на ответника. Сочи се, че уговорката за лихва е нищожна поради противоречие с добрите нрави. Оспорва се искът относно сумата за платен данък за моторно превозно средство (МПС), тъй като не ставало ясно за кое МПС е платен данъкът, евентуално се прави възражение за изтекла погасителна давност. Оспорва се основателността на претенцията относно неустойката за забава. Моли за отхвърляне на исковете, претендира разноски за производството.

След съвкупна преценка на доказателствата по делото и съобразявайки становищата на страните, съдът приема за установено от фактическа страна следното:

С доклада по делото съдът е отделил като безспорни и ненуждаещи се от доказване в производството фактите, че на 03.04.2018 г. между „фирма“ ООД, в качеството на лизингодател, и А. Н. Ш., в качеството на лизингополучател, е бил сключен договор за финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността № *** с предмет лек автомобил марка “Land Rover”, модел “Land Rover Range Rover”, идентификационен номер на рама ***, рег. № ***, че към датата на сключване на договора собственик на автомобила бил А. Н. Ш., че последният е заплатил първите шест лизингови вноски по договора за периода от сключването му 03.04.2018 г. до 17.10.2018 г.

По делото като доказателство е приет сключеният между страните договор за лизинг, съгласно който стойността на лизинга за периода на договора /24 месеца/ възлиза на сумата от 23 529,41 лева при първоначална вноска 3529,41 лева и остатъчна главница в размер на 20 000 лева. Лизингополучателят се е съгласил да заплати на лизингодателя 24 бр. лизингови вноски по погасителен план съгласно Приложение № 1 към договора при лихвен процент 39,60 % - фиксиран за целия срок на договора и общ разход 9422,56 лева, включващ такса ангажимент в размер на 200 лева и лихва върху главницата в размер на 9222,56 лева, ГПР в размер на 48,92 % с включена такса ангажимент и договорна лихва.

От представения по делото погасителен план е видно, че дължима по договора от страна на лизингополучателя, извън сумата, определена като първоначална вноска и таксата ангажимент, е сума за главница в размер на 20 000 лева и сума за лихви в размер на 9 222,56 лева.

По делото е приет приемо-предавателен протокол от 03.04.2018 г., съгласно който на лизингополучателя на посочената дата е предаден лизинговият актив.

Представени са и общите условия, приложими към процесния договор за лизинг, подписани от страните по същия. С тях са дадени следните дефиниции: „договор със задължително придобиване на собствеността“ – лизингополучателят се съгласява да придобие собствеността върху лизинговия актив след изтичане на срока на договора; „главница“ – финансирана от лизингодателя сума по договора, изчислена като разлика между стойността на лизинга и първоначалната вноска, „лихва“ – проста годишна възнаградителна лихва,

чийто размер е посочен в договора и погасителния план.

Съгласно клаузата на чл. 2.2 от ОУ със сключването на договора за лизинг, лизингодателят се задължава да придобие лизинговата вещ от продавач и да я предостави за ползване на лизингополучателя. С чл. 2.5 е предвидено, че лизингодателят остава собственик на лизинговия актив през целия срок на договора за лизинг.

В чл. 7.1. и чл. 7.3 от ОУ е разписано задължението на лизингополучателя да заплаща лизинговите вноски, ведно с дължимата лихва.

Чл. 8.6 от ОУ предвижда задължение на лизингополучателя да заплаща всички данъци, такси и разноски, свързани с ползването на лизинговия актив.

Съгласно клаузата на чл. 11.1 от ОУ лизингополучателят няма право да предоставя лизинговия актив на трети лица за възмездно или безвъзмездно ползване под формата на сублизинг, наем, заем за послужване и други сходни правоотношения, както и да прехвърля или възлага на трето лице свое право или задължение по договора, освен с изричното писмено съгласие на лизингополучателя.

С клаузата на чл. 13.5 от ОУ е предвидено право на лизингодателя да прекрати договора в случай на забава в плащанията от страна на лизингополучателя. Предвидено е правото на прекратяване да се упражни чрез изпращането на писмено уведомление до лизингополучателя без предизвестие, като договорът се счита прекратен от датата на получаване на изявлението. Съгласно чл. 13.10. в случай на прекратяване на договора лизингодателят задържа всички платени суми като цена за ползването на вещта. Прекратяването има сила занапред. Лизингополучателят дължи връщане на вещта в срок до 2 дни от прекратяването на договора /чл. 14.1 от ОУ/. Предвидено е, че при предаване на актива страните подписват приемо-предавателен протокол за актуалното състояние на актива.

Съгласно клаузата на чл. 15.1 от ОУ при забава на плащане на парично задължение от страна на лизингополучателя, лизингодателят има право на неустойка в размер на законната лихва върху неплатената в срок сума за целия период на забава. Съгласно чл. 15.5 при прекратяване на договора по вина на лизингополучателя последният дължи неустойка в размер на 3 лизингови вноски.

По делото като писмено доказателство е приет договор за покупко-продажба на МПС № *** г. с нотариална заверка на подписите на страните по същия, съгласно който ответникът, като продавач, прехвърля на ищеца, като купувач, правото на собственост върху процесния автомобил „Land Rover Range Rover”, рег. № **, за сумата от 23 529,41 лева, платима по банков път по посочената в договора банкова сметка на продавача.

Със споразумение за прихващане от 03.04.2018 г., страните, като са приели, че лизингодателят дължи на лизингополучателя по договора за покупко-продажба сума в размер на 23 529,41 лева – покупна цена, а лизингополучателят дължи на лизингодателя сума в размер на 3849,41 лева, състояща се от първоначална вноска в размер на 3529,41 лева, разходи за регистрация на автомобила в КАТ в размер на 120 лева и такса ангажимент

по договора за лизинг в размер на 200 лева, са се споразумели да се извърши прихващане, а остатъкът в размер на 19 680 лева да бъде заплатен от лизингодателя на лизингополучателя съгласно уговореното в договора за покупко-продажба.

По делото е представено платежно нареждане от 03.04.2018 г. с наредител ищецът и получател на плащането ответникът, съгласно което по банкова сметка с титуляр ответникът е преведена сума в размер на 19 680 лева, по отношение на което плащане между страните е безспорно, че е в изпълнение на задължението на купувача /ищеца/ по договора за покупко-продажба на автомобила.

По делото е представено уведомление за прекратяване на договор за лизинг от ищеца до ответника с дата 17.12.2018 г., съгласно което лизингодателят на основание чл. 13.5 от ОУ, прекратява договора, считано от датата на получаване на уведомлението. По делото е безспорно, че уведомлението е връчено не лично на ответника, а на трето за спора лице, по отношение на което ищецът поддържа твърдения, че е представител на лизингополучателя.

Приет като доказателство в производството е и приемо-предавателен протокол с посочена в същия дата 24.01.2018 г., за който се сочи, че е съставен и подписан между ответника и представител на ищеца – П. Ц., относно връщането на лизинговия актив МПС с рег. № *** Същевременно в частта от документа, предвидена за полагане на подписи и това не е спорно между страните, е видно, че за лизингополучателя протоколът е подписан от Омар Мааджит – трето за настоящия спор лице.

С отговора на исковата молба, както и в съдебното заседание, проведено на 17.02.2022 г., ответникът, чрез процесуален представител, е заявил, че Омар Мааджит не е разполагал с представителна власт за получаване на изявление за разваляне на договора от страна на ищеца.

По делото е приобщено писмо от началника на отдел „Пътна полиция“ при СДВР, съгласно което в периода 28.09.2016 г. – 03.04.2018 г., когато е отразена промяна в собствеността на процесното МПС, собственик е бил ответникът, а след посочената дата – ищецът. След посочения момент не са налице данни в базата данни на СДВР за промяна в собствеността.

Представено е платежно нареждане от 11.10.2018 г., видно от което на посочената дата в полза на Столична община, район Изгрев ищецът е заплатил сума в размер на 146 896,13 лева. Върху платежното нареждане се съдържа изявление, че сумата е постъпила в отдел Общински приходи „Изгрев“ за описаните в списък МПС, като е положен печат на СО, отдел „Финанси“ и подпис. Към платежното нареждане е приложен списък, от който е видно, че за МПС с рег. № ***съответства сума 359,01 лева. Върху списъка се съдържа изявление, че сумата е постъпила в отдел ОП Изгрев за МПС-та, като след същото са положени печат на СО, отдел „Финанси“ и подпис.

От събраните чрез разпит на свидетеля П. Ц., служител на ищеца в периода 2018 г. – 2020 г., гласни доказателствени средства по делото се установява, че основната дейност, която е изпълнявал свидетелят при ищеца, е била да събира активи, предмет на лизингови договори, от нередовни платци и контрагенти на дружеството. Спомня си името А. Омари, тъй като го

е търсил многократно по телефона във връзка с договор за обратен лизинг. Лизингополучателят изпадал няколко пъти в просрочие, но в един момент просрочието станало голямо и Омари заявил, че ще върне автомобила. Не си спомня да е виждал лицето А. Омари, но е разговарял с него по телефона вкл. и в деня на изземването – в проведения разговор лицето се представило, че е ответникът. Пояснил, че самият той не се намира в България и затова автомобилът ще бъде предаден от друго лице, негов приятел. Било през зимата, но ответникът не си спомня точната година. Автомобилът бил „джип „Реиндж Ровър“, черен на цвят. Намирал се в „Студентски град“ пред „Наргиле бар“. Лицето, с което се срещнали там, им предало ключ и документите за автомобила. Съставили приемо-предавателен протокол. Свидетелят не помни да му е било представяно пълномощно от лицето, което е предало автомобила и което е подписало протокола, но е категоричен, че това лице не се е представяло за ответника.

В хода на първоинстанционното производство е прието заключението на съдебно-оценителната експертиза, изготвена от вещото лице инж. Г., съгласно което пазарната стойност на автомобила към 03.04.2018 г. е била в размер на 32 300 лева, към 24.01.2019 г. в размер на 30 200 лева, към 30.01.2021 г. в размер на 17 800 лева.

Прието е заключението и на съдебно-счетоводната експертиза, съгласно което ответникът е извършвал плащания по договора за лизинг до 17.10.2018 г., като със същите са били погасявани лизинговите вноски с падеж до 01.10.2018 г. вкл. Ответникът е заплатил на ищеца суми, както следва: заплатена главница в размер на 3646,04 лева, заплатена договорна лихва в размер на 3676,27 лева, неустойка за забава в размер на 37,69 лева. След посочената дата непогасени са били вноските с падеж 01.11.2018 г., 01.12.2018 г., 01.01.2019 г., като до 24.01.2019 г. дължими по договора са сумата от 2663,24 лева – главница, 1850,15 лева – лихва и 30,16 лева – неустойка за забава. Начислена е била неустойка при прекратяване на договора в размер на 3658,32 лева. Платеният на 11.10.2018 г. данък за МПС е в размер на 359,01 лева. Установено е, че счетоводството на ищеца е редовно водено.

При така установената фактическа обстановка съдът достигна до следните правни изводи:

С оглед твърденията, съдържащи се в исковата молба, съдът приема, че е сезиран с искове с правно основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 345 ТЗ, чл. 92, ал. 1 ЗЗД, по които в тежест на ищеца е да докаже възникване на валидна облигационна връзка между страните въз основа на договор за финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността № ***/03.04.2018 г., по който е изправна страна, доколкото е изпълнил задълженията си за придобиване и предаване на лизингополучателя лизинговата вещ за възмездно ползване; размерът на претендираните лизинговите вноски и настъпването на изискуемостта им, както и размер на разходите, свързани с ползване на вещта (за твърдяното заплащане на данък). По исковете с основание чл. 92, ал. 1 ЗЗД в тежест на ищеца е да докаже възникване на валидна облигационна връзка между страните въз основа на финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността № ***/03.04.2018 г., по който е изправна страна, предвидена в договора и приложимите към него ОУ валидна кауза за неустойка за

забавено плащане на лизинговите вноски и за прекратяване на договора по вина на лизингополучателя, размер на претендираните неустойки и настъпване на изискуемост на същите.

В тежест на ответника и при доказване на горните факти е да докаже положителния факт на погасяване на дълга. Ответникът следва да докаже възраженията си.

От представените по делото доказателства съдът приема за установено, че между страните е бил подписан договор за финансов /обратен/ лизинг, по силата на който ищецът се е задължил да придобие правото на собственоост върху лизинговия актив, след което да го предостави за ползване на ответника срещу съответно възнаграждение. Ответникът като лизингополучател от своя страна се е задължил срещу предоставеното му ползване да заплаща уговорената с договора цена, както и да придобие правото на собственост върху автомобила след изтичане на срока на договора за лизинг.

В константната практика на ВКС /решение № 294/20.04.2010 г. по гр. д. № 670/2009 г. на ВКС, ГК, IV г. о., решение № 102/03.08.2010 г. по т. д. № 897/2009 г. на ВКС, ТК, II т. о., решение № 65/23.05.2017 г. по т. д. № 904/2016 г. на ВКС, ТК, II т. о., определение № 1030/20.09.2011 г. по гр. д. № 1541/2010 г. на ВКС, ГК, III г. о. и др./ е прието, че с договора за финансов лизинг лизингодателят се задължава да придобие вещ от трето лице при условия, определени от лизингополучателя и да му я предостави за ползване срещу възнаграждение. За разлика от оперативния лизинг, финансовият лизинг съчетава мандатния елемент - поръчката на лизингополучателя с финансово-кредитния елемент - придобиването на вещта от лизингодателя с негови средства и последващото ѝ изплащане от лизингополучателя под формата на възнаграждение за ползването - лизингови вноски. За разлика от оперативния лизинг, при договора за финансов лизинг размерът на лизинговото възнаграждение /общата стойност на лизинговите вноски/ е калкулирано по такъв начин, че покрива първоначалната стойност на актива /вещта/, разноските на лизингодателя и неговата печалба, поради което се съдържа и клауза за закупуване на този актив от лизингополучателя. Съдържанието на договора за финансов лизинг го определя като особен вид *инвестиционен кредит*, именно с оглед обстоятелството, че общата стойност на лизинговите вноски, дължими от лизингополучателя, се изчислява така, че да покрива цената, по която лизинговата компания е придобила вещта, нейните разноски, а също така и печалбата ѝ, т. е. налице е правен резултат като при усвоен кредит, чието погасяване става чрез заплащането на лизинговите вноски. /така и в практиката на ВКС по чл. 290 от ГПК - решение № 120 от 10.11.2010 г. на ВКС по т. д. № 1025/2009 г., I т. о., ТК/.

Нито в посочените решения на ВКС, нито в българското законодателство, нито в правната теория е отречена възможността за сключване на договор за обратен лизинг като разновидност на договора за финансов лизинг. Съгласно съдебната практика с оглед принципа на договорната свобода, установена в чл. 9 ЗЗД, който намира приложение на основание чл. 288 ТЗ и към договора за лизинг, договорът за обратен лизинг, като разновидност на договора за финансов лизинг, не е забранен от закона. Спецификата на този вид лизинг се изразява в съвпадане на лицето - доставчик /продавач/ или производител на

стоките и лизингополучателя, като по силата на договора за обратен лизинг лизингодателят предоставя за временно възмездно ползване на лизингополучателя стоките, които последният е предоставил или произвел. В този случай също възникват правоотношения по два договора - договор за финансов лизинг и договор за покупко-продажба на стоките, като едно лице встъпва в договорно правоотношение с друго лице – лизингодателя, веднъж в качеството на продавач по договор за покупко-продажба и втори път като лизингополучател по договора за финансов лизинг. В този смисъл е напр. Определение № 60612 от 26.11.2021 г. на ВКС по т. д. № 2327/2020 г., II т. о., ТК.

В конкретния случай от представените по делото доказателства се налага извода, че по силата на договора за покупко-продажба ответникът е продал на ищеца вещта, която последният му е предоставил за ползване по силата на договора за финансов лизинг. Предвидено е, че правото на собственост ще се придобие от лизингополучателя с изтичане на срока на договора, респ. след заплащане на уговорените лизингови вноски, като за последното не се изисква заплащане на допълнителна сума.

При тълкуване на уговорките в двата договора според действителния вложен в тях смисъл, съдът приема, че не се установява твърдяното от ответника противоречие на договора с разпоредбата на чл. 152 ЗЗД.

Според чл. 152 ЗЗД, съглашение, с което се уговаря предварително, че ако задължението не бъде изпълнено, кредиторът ще стане собственик на вещта, както и всяко друго съглашение, с което се уговаря предварително начин за удовлетворение на кредитора, различен от този, който е предвиден в закона, е недействително. Или, в конкретния случай, следва да се установи, че вземанията на кредитора по договора за лизинг са обезпечени чрез прехвърляне право на собственост върху вещ, доколкото първото предположение на чл. 152 ЗЗД е неприложимо с оглед обстоятелството, че ищецът е станал собственик на вещта преди възникване на вземанията му по договора за лизинг.

По делото е установено, че предхождащият по време договор за продажба е сключен във връзка и за изпълнение на договора за финансов лизинг. В този смисъл, въпросът, на който следва да се отговори е дали продажбата е нищожна, тъй като представлява съглашение, с което е уговорен различен от предвидения в закона начин на удовлетворяване на кредитора – лизингодател за вземанията му по лизинговия договор и дали въобще се касае до действителен/съществуващ договор за лизинг, вземанията по който да са обезпечени чрез прехвърляне на собствеността върху лизинговата вещ. По делото безспорно е установено, че продажната цена по договора за продажба е била заплатена от ищеца на ответника. По силата на договора за лизинг вещта е предоставена на ответника в качеството му на лизингополучател, който се е задължил да заплаща лизинговите вноски, формирани по описания в договора начин и включващи освен стойността, на която лизингодателят е придобил вещта, а също и печалба /посочена в договора като лихва/. Последното съдът приема за резонно, доколкото ищецът е търговец и дейността му е насочена към реализиране на печалба, каквато не би била постижима, в случай че лизинговите вноски се състоят от разсрочена във времето стойност на вещта.

Обстоятелството, че лизинговата вещ е била придобита от лизингодателя по сключения договор за продажба с ответника, който е и лизингополучател, а не друго лице, не опорочава сделката. Според установената съдебна практика / Определение № 1030/20.09.2011 по дело № 1541/2010 на ВКС, ГК, III г. о./, нормата на чл. 342, ал. 2 ТЗ е диспозитивна и няма правна пречка третото лице, от което се придобива актива, да бъде същото, на което впоследствие се предава по договора или т. нар. /в практиката и теорията/ обратен лизинг. Ето защо и не се установява нищожност на това заявено от ответника с отговора основание.

Доколкото съдът не намира, че договорът е нищожен на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1, вр. чл. 152 ЗЗД, то и неоснователни са възраженията на ответника, че правото на собственост не е преминало в патримониума на ищеца по силата на договора за покупко-продажба, съответно че ответникът е останал собственик на автомобила, а договорът за лизинг лишен от основание или има невъзможен предмет. Следователно договорът не е нищожен и на основание чл. 26, ал. 2, пр. 1 и пр. 4 ЗЗД.

По отношение на задължението на съда по чл. 7, ал. 3 ГПК във връзка с претендираната като част от лизинговите вноски лихва /печалба/ и възраженията на ответника, релевиращи с отговора, съдът приема следното:

Въз основа на съвкупния анализ на събраните по делото доказателства и при преценка на уговорките между страните, обективирани в процесния договор за лизинг, характера на поетите от страните по договора задължения, отчитайки липсата на обезпеченост на изпълнението задължението на лизингополучателя по договора, настоящият съдебен състав намира, че уговорката на чл. 5 от процесния договор за лизинг, уреждаща размера на дължимата възнаградителна лихва, уговорена между страните по процесното договорно правоотношение, се явява в противоречие с добрите нрави и като такава е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД.

Уговорен е годишен лихвен процент, фиксиран за целия срок на договора в размер на 39,60 %. В тази връзка следва да се държи сметка, че относно уговарянето на размера на дължимото възнаграждение, в случая под формата на възнаградителна лихва по договора за инвестиционно кредитиране, законът не поставя императивно изискване. При определяне на този размер страните са ограничени от правилото на чл. 9 ЗЗД /императивните норми на закона и добрите нрави/, в т.ч. както основателно се отбелязва от ищеца с депозираните писмени бележки, приложимо е и правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК /доколкото финансовият лизинг се явява форма на инвестиционно кредитиране, а страна по същия е потребител/, а размерът на лихвения процент участва при образуване размера на ГПР.

Съдът приема, че съдебната практика, на която се позовава ответникът с отговора на исковата молба по въпроса за съответствието на възнаградителната лихва по необезпечени съглашения за кредитиране с добрите нрави, продължава да е актуална вкл. и след изменението на ЗПК и разписването на правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК.

С Определение № 527 от 9.06.2022 г. на ВКС по гр. д. № 151/2022 г., III г. о., ГК, макар да не е допуснал касационно обжалване по поставения с касационната жалба въпрос „Актуална и

приложима ли е, след влизането в сила на 23.07.2014 г. на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, практиката на ВКС, според която нищожни поради противоречие с добрите нрави при необезпечени кредити са клаузите за лихви, надвишаващи трикратния размер на законната лихва?“, върховният съд е възприел следното:

Нищожни са договорите, които противоречат на закона или го заобикалят, както и договорите, които накърняват добрите нрави, включително и договорите върху неоткрити наследства (чл. 26 ЗЗД). Видно от съдържанието на нормата, законодателното уреждане на случаи, в които договор или клауза от него ще е нищожна, когато при нормативната уредба законодателят се е ръководел от принципа добрите нрави да не се накърняват, привързва нормативно уредената хипотеза към основание на чл. 26, ал. 1 предл първо ЗЗД, без да изключва преценката на съда за недействителност поради противоречие с добрите нрави за неуредените хипотези. Накърняване на добрите нрави е налице, когато договорната свобода се използва от едната страна, за да възложи на другата несъразмерни тежести, като се възползва от по-неблагоприятното ѝ положение. Преценката за нищожност поради накърняване на добрите нрави се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора. Съгласно Решение № 285 от 12.06.2019 г. на ВКС по гр. д. № 1511/2018 г., IV Г.О., решение по гр. д. № 2944 по описа за 2021 г. III Г.О. и др. добрите нрави не са писани, систематизирани и конкретизирани правила, а съществуват като общи принципи или произтичат от тях, като за спазването им (например иск за присъждане на неустойка, вземания с възнаградителен или санкционен характер, включително лихви и годишен процент разходи по потребителски кредити) съдът следи служебно. Един от тези принципи е принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се закрия и защитава всеки признат от закона интерес. Такъв е несъмнено интересът на потребителя при сключен от него договор за кредит. В своята практика ВКС последователно е приемал, че противоречаща на добрите нрави е уговорка, *предвиждаща възнаградителна лихва, надвишаваща трикратния размер на законната лихва, а за обезпечени кредити- двукратния размер на законната лихва.*

В този смисъл са Решение № 906/30.12.2004 г. по гр. д. № 1106/2003 г. на ВКС, 2-ро г. о.; Решение № 378/18.05.2006 г. по гр. д. № 315/2005 г. на ВКС, 2-ро г. о.; Решение № 1270/09.01.2009 г. по гр. д. № 5093/2007 г. на ВКС, 2-ро г. о.; Определение 901/10.07.2015 г. по гр. д. № 6295/2014 г. на ВКС, 4-то г. о. и др.

Съгласно разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК (ДВ бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.), годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерски съвет на Република България.

Съдът следи служебно за нищожността на правни сделки при решаване на правния спор в обсега на потребителската защита. Засилената роля на съда да следи за нищожност на договорите, едно от основанията за което е и противоречието на договора с добрите нрави, е доразвита законодателно с приемането на чл. 7, ал. 3 ГПК (ДВ бр. 100/2019 г.) и в практиката на ВКС с приемането на ТР № 1 от 27.04.2022 г. по тълкувателно дело № 1 по

описа за 2020 г. на ОСГТК на ВКС, с което е очертан обсега на служебната преценка, включително при договори накърняващи добрите нрави, като самостоятелно основание за недействителност.

Приемането на норми като визираните в чл. 19, ал. 4 и ал. 5 ЗПК според ВКС в цитираното определение не представляват законов регламент с пряко значение за преценката на съда в кои случаи и в каква степен договорни възнаградителни вземания за лихви прикратно надвишаване на определеният от МС процент на законна лихва, противоречат на добрите нрави и не изключват тази преценка за случаи, при които оскъпяването е под посочения в закона праг на годишния процент на разходите. Когато законодателят, ръководейки се на свой ред от изтъкнатите по-горе принципи, които прилага и съдът, въведе норма като коментираната във въпроса, нейното нарушаване влече нищожност поради противоречие със закона, което именно правно положение съдът императивно е длъжен да съобразява в обсега на дължимата защита и санкция. Това положение не изключва съдебната проверка за съответствие на всеки договор с добрите нрави, включително след влизане в сила на императивна норма, посочила законодателно максималния праг на търпимост за някои уговорки, в този смисъл и крайна граница за годишния процент разходи по потребителски кредит, чието прекрочване пряко влече нищожност съгласно чл. 22 ЗПК.

Противоречието на клауза от договора с добрите нрави е самостоятелно основание за нищожност, за което както се посочи по-горе, съдът има задължението да следи служебно.

Настоящият състав на съда споделя цитираната и от ответника съдебна практика по приложението на ЗЗД, съгласно която трайно е прието като общо правило, че противоречи на добрите нрави да се уговаря възнаградителна лихва по обезпечен кредит, надвишаваща размер, съпоставим с двукратния размер на законната лихва, а за необезпечен кредит – надвишаваща размер, съпоставим с трикратния размер на законната лихва за забава.

В конкретния случай уговаряне на възнаградителна лихва от 39,60 % годишно при съобразяване, че стойността на лизинговия актив е 23 529,41 лева, а възнаградителната лихва, платима с остатъка от сумата, извън първоначалната вноска, в размер на 20 000 лева за срока на договора от 24 месеца, възлиза на 9222,56 лева, съдът приема, че е в разрез с присъщите на възнаградителната лихва функции, макар същата да се разглежда като печалба от сделката за търговеца. Икономическата цел на тази форма на инвестиционно кредитиране, попадащо под режима на ЗПК /чл. 3, ал. 3 от същия/ е осигуряване на възможност на лизингополучателя да ползва вещта, както и право да придобие собствеността върху нея след изтичане на срока на договора без да дължи допълнителна сума на лизингодателя, съответно покриване на разходите във връзка със сделката и генериране на печалба от заплатените лихви за лизингодателя, предоставил за ползване свое имущество. Извън тази цел, всеки получен доход излиза извън присъщата функция на сделката. В случая и при съобразяване на трайната съдебна практика относно съответствието на възнаградителна лихва, надхвърляща трикратния размер на законната лихва по необезпечени кредити, следва да се приеме, че уговорената с процесния договор за лизинг лихва се съизмерява с почти четирикратния размер на законната лихва за забава.

Следва да се държи сметка, че по отношение на потребителя, като икономически по-слабата страна по договора, не е установено да е разполагал с възможност да влияе върху параметрите, при които е приел да ползва лизинговия актив срещу възнаграждение, още повече договорът е сключен с уговорка за задължително придобиване на собствеността от лизингополучателя след края на срока на договора. Ето защо и обсъжданата клауза съдът приема, че е нищожна поради противоречието ѝ с добрите нрави, с оглед което и за потребителя не е възникнало задължение да заплаща суми въз основа на същата на ищеца.

Следва да се даде отговор на въпроса дали след премахване на нищожната клауза, предвиждаща задължение на потребителя за заплащане на договорна лихва, договорът може да бъде запазен, респ. дали ответникът отговаря за частта от лизинговите вноски, съставляваща главница по договора за лизинг.

Както се посочи и по-горе договорът за финансов лизинг, попадащ под режима на ЗПК, доколкото същият като форма на инвестиционно кредитиране предвижда задължително придобиване на собствеността върху лизинговия актив, с уговорена възнаградителна лихва в полза на лизингодателя, е двустранен и възмезден договор. Клаузата за възнаградителната лихва /печалбата на търговеца от сделката/ по договора е съществен елемент от неговото съдържание. Премахването ѝ несъмнено би променило възмездния му характер, поради което и извод, че такъв договор би се сключил и без да е уговорено възнаграждение за търговеца, не може да се направи. Съглашението за възнаградителна лихва по договор не може да бъде заместено от повелителни норми на закона, защото такива не са въведени от законодателя, в т.ч. съдът не намира основание да замести тази клауза с разпоредбата на чл. 10, ал. 2 ЗЗД. Ето защо и по мнение на настоящия състав на първоинстанционния съд нищожността на клаузата от договора, уговаряща размер на възнаградителната лихва, води до нищожност на договора в неговата цялост, с оглед което и въз основа на договора лизингополучателят не дължи заплащане и на частта от главницата.

Дори да се приеме, че сума в претендирания от ищеца размер 2663,24 лева е дължима за ползването на автомобила, каквито доводи са ангажирани от ищеца в производството, съдът не може да игнорира установения по делото факт, че потребителят лизингополучател е заплащал въз основа на нищожна клауза договорна лихва в размер на сумата от 3676,27 лева, т.е. повече от претендираната като главница, формираща лизинговите вноски съгласно погасителния план за периода м.11.2018 г. – м. 01.2019 г. вкл., сума.

По изложените съображения предявеният главен иск за лизингови вноски, като сбор от главница и лихва за процесния период, следва да се отхвърли като неоснователен.

По иска с правно основание чл. 92, ал. 1 ЗЗД за сумата от 30,16 лева, представляваща неустойка за забава, начислена на основание чл. 15.1 от ОУ на ищцовото дружество за забава в плащанията на лизинговите вноски:

Съгласно разпоредбата на чл. 92 ЗЗД неустойката обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват.

Неустойката е форма на договорна отговорност и служи като обезщетение за вредите от

неизпълнението, когато длъжникът по изпълнението отговаря за тях, т.е. в случаите на виновно неизпълнение. Следователно, за да възникне задължението за плащане на неустойка за договорно неизпълнение (в случая за забавено изпълнение), следва да се установят следните кумулативно предвидени предпоставки: наличието на облигационна връзка – двустранна правна връзка, валидно договорно задължение, от което да възниква задължение за изпълнение; че кредиторът е изпълнил задълженията си по сключения договор /че е бил готов да ги изпълни/; уговорена по размер неустойка в случай на забава при изпълнението на задължението на ответника или неизпълнение и какъв е размерът на неустойката за иския период.

В настоящия случай не се установи страните да са били обвързани от валидно сключен договор за финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността върху лизинговия актив, по силата на който лизингодателят се задължил да придобие и предостави на лизингополучателя в сроковете и при условията, предвидени в Общите условия по договори за финансов лизинг, а лизингополучателя се задължил да заплаща уговорените между страните лизингови вноски в срок. Макар да е налице е и уговорка за неустойка – съгласно чл. 15.1 от Общите условия, то процесният договор не е породил валидни права и задължения за страните, с оглед което и не е налице забава на лизингополучателя. Този иск също следва да бъде отхвърлен.

По иска с правно основание чл. 92, ал. 1 ЗЗД за сумата от 3658,32 лева, представляваща неустойка за предсрочно прекратяване на договора по вина на лизингополучателя, начислена на основание чл. 15.5 от ОУ и формирана като сбор от три месечни погасителни вноски по погасителния план към договор за финансов лизинг:

Както се посочи и по-напред, съдът приема, че страните не са били валидно обвързани от договор за финансов лизинг, по който ответникът да е бил неизправна страна, с оглед което и неустойка на това основание въз основа на договора не се дължи. Дори да се приеме обаче, че договорът е действителен и валидно е обвързвал страните, то по делото не се установява същият да е надлежно развален от лизингодателя.

В исковата молба се излагат твърдения, че поради неизпълнение от страна на лизингополучателя на поетите от последния задължения по процесния договор за лизинг, лизингодателят е развалил едностранно процесния договор, считано от връчване на уведомлението за прекратяване на договора на представител на ищеца на 24.01.2019 г. За да възникне за ищеца вземане за този вид компенсаторна неустойка, то съдът приема, че ищецът следва пълно и главно да установи по делото, че е развалил процесния договор, отправяйки до ответника писмено изявление в този смисъл. Между страните в производството не е спорно, че това изявление на ищеца, не е връчено лично на ответника, а е било получено от трето за спора лице. В тази връзка ищецът поддържа, че последното е действало като представител на лизингополучателя, с оглед което и чрез него е уведомил насрещната страна, че разваля договора.

От представените по делото доказателства не се установява лицето Омар Мааджит да е действало като пълномощник или мним представител на ответника, с оглед което и не може

да се приеме, че договорът е надлежно развален от страна на ищеца. Изрично в настоящото производство ответникът е заявил, че това лице не е негов пълномощник, с оглед което и липсва потвърждаване на извършеното без представителна власт действие по приемане на изявлението на лизингодателя, че разваля договора с лизингополучателя. По аргумент от разпоредбата на чл. 42, ал. 2 ЗЗД и доколкото липсва потвърждаване на извършеното действие, а ищецът не е установил в производството изявлението да е връчено на представител на ответника, то и следва да се приеме, че договорът не е бил надлежно развален от лизингодателя.

За пълнота на изложението съдът намира за необходимо да посочи, че обстоятелството, че същото лице, на което е връчено изявлението за разваляне на договора, е предало на ищеца и лизинговия актив не може да установи, че това лице е имало мандат, респ. е било упълномощено от лизингополучателя за извършването на това действие – получаване от името и за сметка на лизингополучателя на изявление за разваляне на договора. От самото действие по предаване на фактическа власт върху лизинговото имущество не следва извод за противното.

Отделно от изложеното и съобразявайки задължителните постановки, дадени с ТР № 1/2009 г. ОСТК, ВКС, съдът приема, че клаузата, с която тази неустойка е уговорена противоречи на добрите нрави, с оглед което и се явява нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД. За да възникне правото на неустойка уговорката за дължимостта ѝ не трябва да противоречи на императивните правни норми на закона и на добрите нрави, разглеждани като неписани морални норми, израз на принципите за справедливост и добросъвестност в гражданските и търговските правоотношения. Противоречието със закона и/или с добрите нрави прави уговорката за неустойка нищожна по силата на чл. 26, ал. 1, пр. 1 и/или пр. 3 ЗЗД и препятства възникването на вземането и на задължението за неустойка. Поради това, действителността на клаузата за неустойка, следва да бъде преценена служебно от съда независимо дали страните са се позовали на нищожността ѝ (в този смисъл са: решение № 247/11.01.2011 г. по т. д. № 115/2010 г. на ВКС, II ТО, решение № 229 от 21.01.2013 г. по т. д. № 1050/2011 г., на ВКС, II ТО, решение № 23/07.07.2016 г. по т. д. № 3686/2014 г., на ВКС, I ТО, и решение № 232/05.01.2017 г. по т. д. № 2416/2015 г. на ВКС, II ТО).

Ищецът, твърдейки че е страна по прекратен валиден договор, претендира, че има право да получи имуществена облага в посочения размер, като същевременно е освободен от изпълнение на своите задължения по договора, а лизинговата вещ се презумира, че му върната при развалянето на договора. С освобождаване от облигационната връзка с този лизингополучател, лизингодателят има възможност да извлече икономическа печалба от други/нови клиенти, да реструктурира ресурсите си, като в крайна сметка лизинговата вещ е върната, същата е собственост на лизингодателя и последният може да се разпорежи с нея, както намери за добре. Ето защо и дори да се приеме, че договорът е бил действителен и същият е бил развален, то искът подлежи на отхвърляне по изложените съображения – нищожност на клаузата за неустойка.

По иска за сумата 359,01 лв. - разходи за заплатени за автомобила данъчни задължения:

Предвид изводите, до които съдът достигна, а именно че страните не са били обвързани от валидно облигационно правоотношение по договор за финансов лизинг, по силата на който задължението за данък върху автомобила за лизинговия актив да се дължи от лизингополучателя, то и този иск следва да бъде отхвърлен, доколкото ищецът не е предявил иска си и на друго основание извън договорното.

Относно разноските:

При този изход от спора право на разноски възниква само за ответника. Последният е сторил разноски за депозити, от които са изплатени възнаграждения на вещите лица, в размер на 350 лева. Претендират се и разноски за заплатено от страната на процесуалния представител адвокатско възнаграждение в размер на сумата от 2000 лева, заплатена в брой съгласно представения по делото договор за правна защита и съдействие. Ищецът своевременно е заявил възражение за прекомерност по реда на чл. 78, ал. 5 ГПК, което съдът, отчитайки фактическата и правна сложност на спора, броя, вида и цената на съединените искове, обема на извършените в хода на първоинстанционното производство процесуални действия, броя на проведените съдебни заседания, разпоредбите на Наредба № 1/2004 г. в действащата към момента на сключване на договора редакция, принципите на справедливо заплащане на адвокатския труд и правото на достъп до съд, в частност, че разноските, които съдът възлага, с оглед конкретиките на спора не следва да са прекомерно обременителни за страните, приема за основателно. Разноските за адвокатско възнаграждение следва да бъдат намалени до сумата от 1200 лева или в тежест на ищеца да се възложи сума в общ размер на 1550 лева.

Мотивиран от изложеното, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от „фирма“ ЕООД /с предишни наименования и правноорганизационна форма „фирма“ ООД/, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: гр. С., против А. Н. Ш., ЕГН *****, с адрес: гр. С. и съдебен адрес гр.С., искове с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, вр. чл. 345 ТЗ и чл. 92, ал. 1 ЗЗД за сумата от 2663,24 лева – незаплатена главница по лизингови вноски за периода 01.11.2018 г. – 24.01.2019 г. по договор за финансов лизинг със задължително придобиване на собствеността № ***/03.04.2018 г., сумата 1850,15 лева – незаплатена възнаградителна лихва за периода 01.11.2018 г. – 24.01.2019 г., сумата 30,16 лева – неустойки за забавени плащания на лизингови вноски за периода 01.11.2018 г. – 24.01.2019 г., сумата 3658,32 лева - неустойка за прекратяване на договора по вина на лизингополучателя, дължима на основание чл. 15.5. от общите условия към договора (ОУ) и сумата 359,01 лева - разходи за заплатени от ищеца за автомобил “Land Rover Range Rover”, рег. № ***, данъчни задължения.

ОСЪЖДА „фирма“ ЕООД /с предишни наименования и правноорганизационна форма „фирма“ ООД/, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: гр. С., да заплати на

основание чл. 78, ал. 3 ГПК на А. Н. Ш., ЕГН *****, с адрес: гр. С. и съдебен адрес гр.С., сумата от **1550 лева**, представляваща разноси за първоинстанционното производство. Решението може да бъде обжалвано в двуседмичен срок от връчване на препис на страните пред Софийски градски съд.

Съдия при Софийски районен съд: _____